

Jack Leo & Uolevi Karrakoski:

WAGNERIN OOPPEROIDEN TAPAHTUMA- JA JUONISELOSTUKSET

DIE FEEN

Kolminäytöksinen romanttinen ooppera

Kantaesitys 29.6. Hoftheater, München

Kesto: n. 3 h

Roolit:

Keijujen kuningas	basso
Ada, keiju	sopraano
Farzana, keiju	sopraano
Zemina, keiju	sopraano
Arindal, Tramondin prinssi	tenori
Lora, hänen sisarensa	sopraano
Morald, Arindalin ystävä ja Loran rakastaja	baritoni
Gernot, Arindalin palvelija	basso
Drolla, Loran palvelijatar	sopraano
Gunther, Tramondin ritari	tenori
Harald, Arindalin kenraali	basso
Lähetti	tenori
Groma-velhon ääni	basso

Libretto: Säveltäjän tekemä, perustuen Carlo Gozzin näytelmään *La Donna Serpente*

Keijujen valtakunnan järjestys on häiriintynyt. Keiju Ada on päättänyt luopua kuolemattomuudestaan rakkaudesta Arindalia, Tramondin kruununperillistä, kohtaan. Estääkseen kuolevaisen ja keijun välisen liiton, keijujen kuningas on määrännyt, että liitto voi syntyä ainoastaan, jos hän ei kahdeksan vuoden aikana kysy Adan nimeä. He ovat nyt asuneet lastensa kanssa lähes kahdeksan vuotta yhdessä. Mutta Arindal on kysynyt kielletyn kysymyksen ja joutunut lähtemään keijujen valtakunnasta. Arindal sekä hänen palvelijansa Gernot tapaavat metsässä Moraldin, joka kertoo, että Tramondin kuningas on kuollut. Hän on etsinyt kruununperillistä johtamaan maan armeijaa, sillä vihollinen on hyökännyt. Ada ilmestyy Arindalille ja kertoo hänelle, että häntä kohtaavat vaikeat koettelemukset. Ada myös pyytää Arindalia vannomaan olla kiroamatta häntä, mitä sitten saattaisi tapahtuakin. Arindal vannoo ja lähtee ystävineen Tramondiin.

Tramondin väki on epätoivoinen. Taistelu on jo edennyt linnan edustalle. Lora, Arindalin sisko, yrittää kannustaa kansaa, mutta turhaan. Tilanne muuttuu iloisemmaksi, kun Arindal saapuu. Myös Gernot ja hänen vaimonsa Drolla saavat viimein olla yhdessä. Ada ilmestyy Arindalille, ja varoittaa häntä, että koettelemukset eivät ole vielä tulleet. Adalla on hänen ja Arindalin lapset mukanaan, ja

hän heittää heidät tuliseen kuiluun. Tulee ilmoitus, että Morald on kuollut, ja Harald kertoo, että nainen nimeltään Ada on lyönyt Tramondin joukot. Arindal ei kesitä enää ja kiroaa Adan. Ada kertoo, että kaikki, mitä Arindal on kokenut on ollut harhaa. Lapset elävät, Tramondin joukot ovat voitolla, Morald ei ole kuollut ja Harald paljastuu petturiksi. Ada ilmoittaa, että hänet muutetaan kiveksi sadaksi vuodeksi. Arindal menettää järkensä kuullessaan tämän.

Morald ja Laura hoitavat valtakunnan asioita Arindalin hulluuden aikana. Arindalilla on kuitenkin vielä yksi mahdollisuus pelastaa Ada. Groma, Tramondin kuningassukua suojeleva velho, varustaa Arindalin miekalla, kilvellä ja luutulla. Hän tunkeutuu keijujen valtakuntaan voittaen viholliset kilvellä ja miekalla. Lopulta hän löytää kivettyneen Adan ja vapauttaa tämän laulullaan ja soitollaan.

Keijujen kuningas ilmestyy ja kertoo, että Ada on jäävä kuolemattomaksi. Sen sijaan myös Arindalista tehdään kuolematon. Hän ja Ada elävät onnellisina ikuisesti ja jättävät Tramondin asiat Moraldin ja Loran huolehdittaviksi.

DAS LIEBESVERBOT

Kaksinäytöksinen suuri koominen ooppera

Kantaesitys: 29.3.1836 Stadttheater, Magdeburg

Kesto: n. 2 h

Roolit:

Friedrich, saksalainen,	
Sisilian käskynhaltija	basso
Luzio, nuori aatelinen	tenori
Claudio, nuori aatelinen	tenori
Antonio, Luzion ja Claudio ystävä	tenori
Angelo, Luzion ja Claudio ystävä	basso
Isabella, Claudioin sisar ja nunna	sopraano
Mariana, toinen nunna	sopraano
Brighella, vahdin kapteeni	basso
Danieli, majatalon isäntä	basso
Dorella,	
Danielin palveluksessa	sopraano
Pontio Pilato,	
Danielin palveluksessa	tenori

Libretto: Richard Wagner, perustuen William Shakespearen näytelmään *Measure for Measure*

Sisilian kuninkaan poissaolon ajaksi

saksalainen Friedrich on nimitetty käskynhaltijaksi. Hän on päättänyt kohentaa kansan käytöstä ja on kieltänyt jokavuotiset karnevaalit. Hän on myös määrännyt kapakat ja bordellit suljettaviksi. Kaiken kukkuraksi hän on säätänyt lain, jonka mukaan siveettömät ihmiset tuomitaan kuolemaan. Kansa vastustaa Friedrichin suunnitelmia, mutta kapteeni Brighella on jo vanginnut Claudioin, joka on syyllistynyt siveettömyyteen. Hän on rakastunut nuoreen naiseen, mutta tytön vanhempien vastustuksen takia he eivät voi mennä naimisiin. Tyttö on kuitenkin saanut lapsen. Claudio lähettää ystävänsä Luzion läheiseen luostariin, jossa hänen siskonsa Isabella on. Hän uskoo, että ainoastaan Isabella voi pelastaa hänet. Luostarissa Isabella on tutustunut Marianaan, joka kertoo, että oli aikaisemmin Friedrichin vaimo, mutta tuli petetyksi, kun Friedrich otti vastaan nykyisen vaimonsa. Luzio saapuu ja kertoo Claudioin kohtalosta. Isabella on heti valmis auttamaan veljeään. Luzio rakastuu Isabeliaan, kun tämän huntua vahingossa putoaa, mutta Isabella torjuu hänet. He lähtevät Friedrichin palatsiin. Suuressa salissa Brighella kuulustelee vankeja, jotka olivat kielloista huolimatta avanneet majatalonsa. Tarjoilijatar Drolla saa Brighellan pään aivan pyörälle, ja Brighellan kunnian pelastaa ainoastaan Friedrichin saapuminen. Hän tuomitsee Claudioin kuolemaan. Isabella saa käskynhaltijan suostuteltua yksityiseen keskusteluun, jonka aikana hän pyytää Friedrichiä armahtamaan Claudioin. Friedrich kertoo himoitsevänsä Isabellaa ja suostuu vapauttamaan Claudioin vain, jos Isabella antautuu hänelle. Isabella tajuaa tilanteen vakavuuden ja suostuu. Hänellä on kuitenkin tarkoituksena lähettää Mariana tilallensa ja tällä tavoin osoittaa tyrannin tekopyhyden.

Isabella käy Claudioin luona vankilassa ja kertoo hänelle Friedrichin tarjouksesta. Hän ei kuitenkaan kerro omista kostosuunnitelmistaan. Claudioin rohkeus pettää, ja hän rukoilee siskoaan pelastamaan hänet. Isabella on pettynyt veljensä käytökseen, mutta päättää kuitenkin auttaa häntä. Hän lähettää Marianalle kirjeen, jossa hän selittää suunnitelmasa, ja myös Friedrichille, jossa hän ilmoittaa tapaamispaikan. Luzio saapuu paikalle, ja Isabella kertoo hänelle käskynhaltijan tarjouksesta. Luzio lupaa puolustaa Isabellan kunniaa. Palatsissa Friedrich on saanut Isabellan kirjeen ja valmistautuu tapaamiseen. Hänellä ei kuitenkaan ole aikomustakaan pitää

omaa lupaustaan ja allekirjoittaa Claudion kuolinmääräyksen. Karnevaalikielosta huolimatta kaduille on kerääntynyt naamioituneita ihmisiä. Luzio innoittaa kansaa lupaamalla heille erityistä hupia. Myös Friedrich saapuu ja lähtee samantien naamioituneen Marianan kanssa, jonka hän kuvittelee olevan Isabella. Isabella saa tietää, että Friedrich aikoo pettää hänet, ja raivostuu. Hän kutsuu kansan paikalle kostamaan tyrannille. Friedrich paljastuu. Hän pyytää, että hänet tuomittaisiin oman lakinsa mukaan. Kansaa ei kuitenkaan tahdo teloittaa vaan juhliä, ja he vapauttavat Claudion. Sannasaattaja saapuu kertomaan, että kuningas saapuu. Juhlijat muodostavat kulkueen, jota johtaa Friedrich sekä hänen morsiamensa Mariana. Häntä seuraavat Luzio ja Isabella, joka on jättänyt luostarin.

RIENZI, DER LETZTE DER TRIBUNEN

Viisinäytöksinen suuri traaginen ooppera

Kantaesitys 20.10.1842 Hoftheater, Dresden

Kesto: n. 3 1/2 h

Orkesteri:

suuri orkesteri: mm 22 vaskipuhallinta, 8 pikkurumpua, patarummut, tamtam, urut

Roolit:

Cola Rienzi, paavin notaari tenori
Irene, hänen sisarensa sopraano
Stefano Colonna,
roomalainen patriisi basso
Adriano, hänen poikansa
mezzosopraano

Paolo Orsini,
roomalainen patriisi basso
Raimondo, paavin legaatti basso
Baroncelli,
rooman kansalainen tenori

Cecco del Vecchio,
rooman kansalainen baritoni

Rauhan Lähetti sopraano
Airut tenori

Libretto: Säveltäjän tekemä, perustuen Edward Bulwer-Lyttonin romaaniin *Rienzi, the last of the Roman Tribunes*

Tapahtumat sijoittuvat 1300-luvun Roomaan. - Roomalainen ylimys Orsini yrittää ryöstää Irenen, joka on paavin notaarin Rienzin sisar. Viime hetkellä aikeet estää kuitenkin toinen ylimys, Colonna. Näiden kahden välille syntyy riita, ja paikalle ilmestyy Colonna poika Adriano, joka on rakastunut Ireenen ja puolustaa häntä. Melskeen keskeltä astuu esiin Rienzi vimmastuneena sisarensa kohdistuneesta loukkauksesta. Raimondon kehotuksesta hän vetoaa kansaan ja kehottaa sitä vastustamaan törkeitä loukkauksia ja väkivaltaa. Aateliset vannovat

uskollisuutta Rienzille, mutta samalla Adriano varoittaa Rienziä kertomalla, että tämä aiotaan surmata. Orsini yrittää murhata Rienzin, mutta isku osuu Rienzin viitan alle kätkeytyyn kilpeen.

Aateliset vangitaan ja tuomitaan kuolemaan. Oikeudessa Adriano puhuu vangittujen puolesta, ja he säästyvät tuomiolta. Mutta koska aateliset ovat kuitenkin rikkoneet uskollisuudenvallansa, Rienzi kokoaa joukkonsa ja tuhoaa heidät Adrianon puolustuspuheesta huolimatta.

Tapahtumien kulku kääntyy Rienziä vastaan. Juhlakulkueen saattaessa häntä kirkkoon Adriano hyökkää verilöylyn vimmastuttamana joukkoineen äkisti Rienzin kimppuun, mutta hyökkäys torjutaan. Astuessaan kirkkoon Rienzi odottaa kuulevansa "Te Deumin", mutta kuuleekin kirkollisten mahtimiesten sadattelevan ja punovan juonia hänen itsensä julistamiseksi pannaan. Adriano rientää varoittamaan Ireneä tämän veljeä uhkaavasta vaarasta ja vaatii Ireneä pakenemaan kanssaan. Irene torjuu Adrianon ja lähtee etsimään veljeään. Hän on tarvittaessa valmis vaikka kuolemaan veljensä kanssa. Irene löytää Rienzin Capitoliumista rukoilemasta. Rienzi kääntyy raivostuneen kansan puoleen, mutta kukaan ei piittaa hänestä. Kansalaiset syyttävät soihtuillaan Capitoliumin tuleen ja kivitävät Rienziä ja Ireneä. Kun Adriano näkee rakastettunsa ja tämän veljen liekkien keskellä, hän riisuu miekkansa ja ryntää Capitoliumiin, jonne kaikki kolme mennehtyvät.

DER FLIEGENDE HOLLÄNDER

Yksinäytöksinen romanttinen ooppera

(myös kolminäytöksinen)

Kantaesitys 2.1.1843 Hoftheater, Dresden

Kesto: n. 2 1/2 h

Orkesteri:

2 huilua, piccolo, 2 oboeta, 2 klarinettia, englannintorvi, 4 käyrätorvea, 2 fagottia, 2 trumpettia, 3 pasuunaa, tuuba, patarummut, harppu, jouset

Roolit:

Daland,
norjalainen merikapteeni basso
Senta, Dalandin tytär sopraano
Erik, metsästäjä tenori
Mary,
Sentan imettäjä mezzosopraano
Dalandin perämies tenori
Hollantilainen baritoni

Libretto: Richard Wagner

Raivoisa myrsky on ajanut Dalandin laivan suojaiseen lahteen. Daland kiukutelee, sillä hänen kotiinsa on enää lyhyt matka. Rasittunut miehistö lähtee lepäämään, ainoastaan perämies jää vartioon.

Hänkin nukahtaa, juuri kun Lentävän hollantilaisen laiva saapuu lahteen. Hollantilainen tulee maihin seitsemän vuoden yhtämittaisen purjehduksen jälkeen. Hänet on kirottu; hän joutuu purjehtimaan loputtomiin maailman meriä. Ainoastaan naisen rakkaus kuolemaan asti voi hänet vapauttaa. Hollantilainen voi yrittää joka seitsemäs vuosi etsiä uskollista vaimoa, mutta tähän asti hän on aina epäonnistunut. Daland tulee laivansa kannelle ja huomaa vieraan laivan. Toruttuaan perämiestä, hän lähtee puhumaan Hollantilaisen kanssa. Hollantilainen näyttää Dalandille rikkauksiaan, ja lupaa ne Dalandille, jos tämä vain antaisi yösijan. Daland suostuu, ja Hollantilainen kysyy, onko hänellä tytärtä. Kuullessaan, että Dalandilla todellakin on tytär, hän pyytää tätä vaimokseen. Daland lupaa suositella Hollantilaista lapselleen. Tuuli kääntyy suotuisaksi, ja Dalandin miehistö lähtee innoissaan kotia kohti.

Kylän tytöt ovat kokoontuneet Dalandin taloon kehäämään. Vain Dalandin tytär, Senta, ei kehää, vaan katselee mielteissään Lentävän hollantilaisen muotokuvaa. Kun Sentan imettäjä Mary toruu häntä, Senta pyytää tätä laulamaan balladin Lentävästä hollantilaisesta. Kun Mary kieltäytyy, Senta laulaa sen itse. Balladi kertoo tarun kirostusta merikapteenista, jonka ainoastaan uskollinen nainen voi pelastaa ikuisesta vaelluksesta. Senta ilmaisee tahtovansa olla tuo nainen. Metsästäjä Erik, Sentan kosija, on juuri saapunut paikalle, ja kertoo Dalandin laivan saapuneen. Muut tytöt lähtevät kiireisesti satamaan, mutta Erik pyytää Sentaa jäämään. Hän varoittaa Sentaa kertomalla hänelle unestaan, jossa Daland toi Sentalle sulhasen. Senta uskoo Erikin tarkoittavan Hollantilaista, ja Erik lähtee kauhuissaan. Senta jää tuijottamaan muotokuvaa. Daland ja Hollantilainen astuvat sisään. Daland suostuttelee Sentaa ottamaan Hollantilainen puolisoikseen. Hän jättää heidät kahden. Hollantilainen on hyvin liikuttunut, kun Senta lupautuu hänen vaimokseen, vaikka Hollantilainen on varoittanut häntä kurjasta kohtalostaan. Daland tulee huoneeseen ja saa kuulla ilouutisen.

Satamassa merimiehet ja kylän tytöt juhliivat laivan kannella. Naapurilaivan, siis Hollantilaisen, miehistö ei kuitenkaan ota osaa juhliin - laivassa ei näytä olevan ketään. Tytöt pelästyvät ja lähtevät pois. Dalandin merimiehet aloittavat laulunsa, mutta Hollantilaisen miehistö, jotka ovat aaveita, keskeyttävät sen, ja myös merimiehet pakenevat kauhuissaan paikalta. Meri Hollantilaisen laivan ympärillä tyyntyy, ja seuraa hiljaisuus. Senta juoksee paikalle yrittäen välttää Erikiä, joka on saanut tietää, että Senta on lupautunut Hollantilaiselle. Erik muistuttaa Sentaa, että tämä on luvannut uskollisuutta jo hänelle. Hollantilainen kuulee tämän, ja toivonsa menettäneenä valmistautuu lähtöön. Hän kuitenkin kertoo en-

sin Sentalle kuka todellisuudessa on: Lentävä Hollantilainen, kaikkien hurskaiden merenkävijöiden kauhu. Juuri kun Hollantilaisen laiva lähtee satamasta, Senta heittäytyy rantakalliolta mereen. Laiva uppoaa välittömästi, ja Sentan ja Hollantilaisen nähdään nousevan taivasta kohti.

TANNHÄUSER UND DER SÄNGERKRIEG AUF DER WARTBURG

Kolminäytöksinen romanttinen ooppera

Kantaesitys 19.10.1845 Hoftheater, Dresden

Kesto: n. 3 h 15 min

Orkesteri:

Englannintorvi, 4 huilua, 2 piccoloja, 4 oboeta, 6 klarinettia, 6 fagottia, 12 käyrätorvea, 12 trumpettia, 4 pasuunaa, triangeli, lautaset, isorumpu, patarummut, 2 harppua, jouset. Pariisi-versiossa lisänä kastanjetit.

Roolit:

Hermann,	
Thüringenin maakreivi	basso
Tannhäuser	tenori
Wolfram von Eschenbach	baritoni
Walther von der Vogelweide	
	tenori
Biterolf	basso
Heinrich der Schreiber	tenori
Reinmar von Zweter	basso
Elisabeth,	
maakreivin sisarentytär	sopraano
Venus,	
rakkauden jumalatar	sopraano
Nuori paimen	sopraano

Libretto: Richard Wagner

Laulajaritari Tannhäuser on oleskellut epämääräisen ajan Venusvuorella, pakkailaisen rakkauden jumalattaren luona. Hurjan bakkanaalin jälkeen Tannhäuser herää kuin unesta. Venus kysyy Tannhäuserin hermostuneisuuden syyt, ja hän vastaa kaipaavansa ulkomaailmaa. Venus suostuttelee ritarin laulamaan hänen ylistystään, mutta kerta toisensa jälkeen laulu palaa kaipuuseen takaisin maan päälle. Tannhäuser on päättänyt lähteä pinnallisten ilojen valtakunnasta, eikä Venus pysty estämään häntä Tannhäuserin lausussa pyhän Marian nimen.

Koko Venusvuori häviää, ja Tannhäuser on nyt kauniissa laaksossa. Nuori paimen laulaa ja soittaa huiluaan ja laakson läpi kulkee pyhiinvaeltajien kulkue. Tannhäuser laskeutuu liikuttuneena polvilleen rukoilemaan. Paikalle saapuu maakreivi Hermann seurueineen metsästäytämistä. He huomaavat rukoilevan hahmon ja eräs laulajaritari, Wolfram von Eschenbach, tunnistaa hänet Tannhäuseriksi. Muut laulajaritarit yrittävät saada Tannhäuseria liittymään taas heidän

joukkoonsa, mutta hän tahtoo vain matkata rauhassa. Vasta kun Wolfram mainitsee maakreivin sisarentyttären ja Tannhäuserin entisen rakastetun Elisabethin nimen, tämä suostuu lähtemään Wartburgiin.

Linnassa Elisabeth osaa aavistaa rakastettunsa palaamisen ja käy tervehtimässä laulajien salia, jossa hän ei ole ollut Tannhäuserin häviämisen jälkeen. Wolfram tuo Tannhäuserin paikalle ja seuraa onnellinen uudelleenkohtaaminen. Tannhäuser ei kuitenkaan paljasta, missä hän on ollut, vaan kiertää Elisabethin kysymykset. Hän lähtee valmistautumaan tulevaa laulukilpailua varten. Maakreivi huomaa Elisabethin onnen, ja laulukilpailuun tulleet vieraat alkavat täyttää salia. Kun kaikki ovat saapuneet, maakreivi esittää laulukilpailun aiheen: rakkaus. Voittajalle antaa itse Elisabeth palkinnon. Kilpailun aloittaa Wolfram, joka ylistää puhdasta ja hengellistä rakkautta. Tannhäuser kuitenkin vastaa laulamalla maallisemman ja lihallisen rakkauden ylistystä. Tämä aiheuttaa hämmästyttävää yleisönjoukossa. Tannhäuserin into kuitenkin vain yltyy yltymistään ja lopulta hän laulaa Venuksen sulojen ylistystä. Muut järkyttyvät syvästi, ja ritarit yrittävät surmata synnintekijän. Ainoastaan Elisabethin väliintulo pelastaa Tannhäuserin, joka murheen murtamana päättää lähteä Roomaan pyytämään itseltään paavilta syntejään anteeksi.

On syksy, eikä Tannhäuser ole vielä kukaan palannut. Elisabeth odottaa häntä laaksossa, ja Wolfram, joka itsekkin on rakastunut Elisabethiin, seuraa häntä kauempaa. Yhtäkkiä kuuluu palaavien pyhiinvaeltajien laulu: he ovat saaneet syntinsä anteeksi. Tannhäuseria ei kuitenkaan löydy heidän keskuudestaan. Murheellinen Elisabeth rukoilee Mariaa, että hän pääsisi taivaaseen rukoilemaan Tannhäuserin puolesta. Hän lähtee, ja Wolfram jää yksin laaksoon. Hän laulaa surumielisen laulun iltatähdelle, jossa hän aavistaa Elisabethin kuolevan. Laulun loputtua Wolframia lähestyy yksinäinen hahmo. Se on Tannhäuser. Hänkin matkasi Roomaan, mutta ankarasta katumuksestaan huolimatta paavi ei myöntänyt hänelle armahdusta sanoen, että Tannhäuser voisi pelastua vain, jos paavin puusauva puhkeaisi kukkaan. Nyt Tannhäuser pyrkii takaisin Venuksen valtakuntaan. Wolframin kauhuksi Venus itse ilmestyy johdattamaan Tannhäuseria. Mutta jälleen Wolfram lausuu pyhän Elisabethin nimen, ja Venus katoaa. Kaukaisuudesta kantautuu surulaulu - Elisabeth on kuollut. Hänen arkkunsa tuodaan Tannhäuserin eteen, ja tämäkin kuolee pyydettyään Elisabethia rukoilemaan hänen puolestaan. Samassa nuoret pyhiinvaeltajat ilmestyvät paikalle kantaa paavin sauva, joka on alkanut kukkia. Tannhäuser on pelastunut.

LOHENGRIN

Kolminäytöksinen romanttinen ooppera

Kantaesitys 28.8.1850 Hoftheater, Weimar

Kesto: n. 3 1/2 h

Orkesteri:

3 huilua, 2 oboeta, englannintorvi, 2 klarinettia, bassoklarinetti, 4 käyrätorvea, 3 trumpettia, 3 pasuunaa, tuuba, harppu, patarummut, lautaset; alkuperäisversiossa lisäksi näyttämön takana 3 huilua, 3 oboeta, 3 klarinettia, 2 fagottia, 3 käyrätorvea, 3 trumpettia, 3 pasuunaa. Näyttämöllä neljä signaalitorvea. Jouset.

Roolit:

Kuningas Heinrich Linnustaja	basso
Lohengrin	tenori
Elsa von Brabant	sopraano
Herttua Gottfried, hänen veljensä	hiljainen rooli
Friedrich von Telramund,	
Brabantin kreivi	baritoni
Ortrud, hänen vaimonsa	sopraano
Kuninkaan airut	baritoni
Neljä Brabantin aatelista	tenoreita ja bassoja

Libretto: Richard Wagner

Saksan kuningas Heinrich (Henrik) Linnustaja on saapunut Brabantin herttuakuntaan keräämään armeijaa unkarilaisia vastaan. Vanha herttua on kuitenkin kuollut, ja hänen poikansa, Gottfried, on kadonnut. Kreivi Friedrich von Telramund syyttää herttuaan tytärtä, Elsa, veljensä murhasta. Elsa kutsutaan paikalle, mutta hän ei osaa puolustautua kuninkaan edessä. Hän kertoo vain nähneensä näyn, jossa uljas ritari tuli häntä suojelemaan. Tämä aiheuttaa kummastusta kansan joukossa, mutta Telramund selittää kyseessä olevan Elsan rakastaja, jonka kanssa hän toivoo hallitsevansa herttuakuntaa. Kuningas ei kuitenkaan ole tyytyväinen, ja päättää asian ratkaistavan taistelulla. Airut kutsuu Elsalle puolustajaa, mutta kukkaan ei suostu. Elsan pyynnöstä esitetään kutsu uudelleen, eikä nytkään synny vastausta. Elsa heittäytyy polvilleen rukoilemaan, ja samassa joen rantaan tulee joutsenen vetämä vene. Veneestä astuu haarniskoitu ritari, joka ilmoittaa olevansa Elsan puolustaja. Hänestä on myös tuleva Elsan aviopuoliso, mutta yhdellä ehdolla: Elsa ei saa koskaan kysyä ritarin nimeä, sukua tai kotimaata. Elsa suostuu empimättä. Taistelu alkaa, ja ritari lyö Telramundin maahan ensimmäisellä iskulla. Hän kuitenkin säästää Telramundin hengen. Kaikki juhlivat Elsa ja hänen ritariaan.

Yöllä Telramund ja hänen vaimonsa, Ortrud, istuvat katedraalin portailta ja kuuntelevat vihänsä linnasta kaikuvaa juhlamusiikkia. Heidät on karkoitettu, mutta Ortrud kieltäytyy lähtemästä. Telramund syyttää vaimoiaan kunniansa me-

netyksestä, sillä Ortrud oli suostutellut hänet syyttämään Elsa. Mutta Ortrud kertoo Telramundille, että ritari onkin todellisuudessa velho, joka menettäisi kaikki mahtinsa, jos paljastaisi nimensä. Ainoa, jolle ritari joutuu kertomaan salaisuutensa, on Elsa. Siispä Telramundin on saatava Elsa esittämään kielletyn kysymyksen. Telramund innostuu mahdollisuudesta paulauttaa kunniansa, ja ryhtyy Ortrudin kanssa suunnittelemaan kostoa. Elsa ilmestyy linnan parvekkeelle. Ortrud käskää Telramundin poistua sanoen, että Elsa kuuluu hänelle ja ritari Telramundille. Sitten hän kutsuu Elsaa, valittaen kohtaloon ja kysyen, mitä pahaa hän on tehnyt. Elsa alkaa säälää kurjaa naista ja lupaa päästää tämän linnaan. Heti kun Elsa poistuu, Ortrud paljastaa itsensä. Hän on muinaisten, pakanallisten jumalten papitar, joilta hän nyt pyytää apua kostoonsa. Elsa saapuu ja Ortrud heittäytyy hänen jalkojensa juureen. Elsa vie Ortrudin sisälle, luvaten samalla armahduksen myös Telramundille. Aamu koittaa. Linnan väki kokoontuu katedraalin eteen, ja airut kutsuu heidät mukaan Elsan ja ritarin häjjuhiin. Elsan kulkue alkaa lähestyä katedraalia. Juuri ennen kuin Elsa on astumassa katedraalin portaille, kun Ortrud, joka oli myös kulkueessa, tulee hänen eteensä. Hän vaatii tietää, kuka Elsa on pelastaja on. Kuningas ja ritari saapuvat ajoissa pelastaakseen tilanteen, mutta myös Telramund astuu esiin, ja syyttää ritaria noituudesta. Myös hän vaatii ritarin nimeä. Ritari kuitenkin kieltäytyy vastaamasta jopa kuninkaalle, sillä vain Elsa saa kysyä hänen alkupeiräänsä. Elsa kuitenkin ilmoittaa, että hänen rakkautensa on kaiken epäilyn yläpuolella, ja kulkue jatkaa matkaansa katedraaliin. Epäilyksen siemen on kuitenkin kylvetty.

Häjäjuhlien jälkeen Elsa ja ritari ovat vihdoon yksin makuukammiossaan. Kummatkin ilmaisevat onnensa, mutta Elsa on levoton. Hän alkaa puhua ritarin salaisuudesta. Vaikka ritari yrittääkin usein vaihtaa puheenaihetta, Elsan levottomuus vain lisääntyy ja lopulta hänen on kysyttävä ritarin nimeä. Samassa Telramund hyökkää ritarin kimppeeseen, mutta tämä lyö Telramundin kuoliaaksi. Ritari käskää palvelijoiden pukea Elsan. Hän saa kuulla kaiken kuninkaan edessä. Sotilaat ja kuningas odottavatkin ritaria, jonka on määrä johtaa armeijaa unkarilaisia vastaan. He hämmästyvät, kun ritari ilmoittaa, ettei voi johtaa heitä - häneltä on kysytty kielletty kysymys, johon hän nyt vastaa. Kaukaisessa maassa on Montsalvatin linna, jossa säilytetään pyhää Graalin maljaa. Graalia suojelee ritarikunta, jonka jäsenille Graal suo yliluonnolliset voimat ja jonka tehtävänä on suojella viattomia. Ehtona on, että ritarin on pysyttävä tunnistamattomana. Kysymyksen ritari vastaa olevansa Graalin lähettäjä Parsifalin poika, nimeltään Lohengrin. Joutsenen nähdään lähesty-

vän rantaa. Lohengrin kertoo Elsalle, että tämän veli ei ole kuollut, vaan palasi vuoden päästä. Hän antaa Elsalle miekkansa, torvensa ja sormuksensa, joiden Elsan on määrä antaa veljelleen tämän palattua. Juuri kun Lohengrin on lähtemäisillään, Ortrud ilmestyy ja kertoo, että joutsen on itse Gottfried, jonka hän tunnisti joutsenen kaulassa roikkuvan kultaketjun avulla. Jos ritari olisi viipynyt pitempään, hän olisi vapauttanut pojan. Ortrud puolustautuu sanomalla, että näin muinaiset jumalat kostavat niille, jotka ovat heidät unohtaneet. Lohengrin polvistuu rukoilemaan ja repäisee ketjun irti joutsenen kaulasta, joka muuttuu samantien Gottfriediksi. Kaikki iloitsevat, mutta Lohengrin on jo lähtenyt Graalin kyyhkysen vetämässä veneessä. Elsa kaatuu kuolleena veljensä käsivarsille.

TRISTAN UND ISOLDE

Kolminäytöksinen ooppera
Kantaesitys: 10.6.1865 Hofoper, München
Kesto: n. 4 h

Orkesteri:

3 trumpettia, 3 pasuunaa, 6 käyrätorvea, englannintorvi, 2 huilua, 2 oboeta, 2 klarinetiä, bassoklarinetti, 3 fagottia, tuuba, harppu, isorumpu, lautaset, jouset.

Roolit:

Tristan,	cornwallilainen ritari	tenori
Marke,	Cornwallin kuningas	basso
Isolde,	irlantilainen prinsessa	sopraano
Kurwenal,	Tristanin seuralainen	baritoni
Melot,	cornwallilainen ritari	tenori
Brangäne, Isolden palvelijatar		mezzosopraano
Paimen		tenori
Perämies		baritoni
Nuori Merimies		tenori

Libretto: Richard Wagner

Cornwallin kuninkaan veljenpoika Tristan on saanut tehtäväkseen hakea kuningas Markelle puolisoiksi Irlannin kuninkaan tyttären Isolden. Isolde haluaisi mieluummin kuolla kuin mennä puolisoiksi vanhalle kuningas Markelle. Aiemmin Tristan on surmannut Isolden sulhasen ja on itse haavoittunut.

Isolde käskää palvelijattarensa Brangänen sekoittaa myrkyjuoman. Tristan, joka rakastaa Isoldea, on sitoutunut tuomaan Isolden kuninkaalle. Laivalla Tristan ja Isolde juovat sovinnon maljan. Brangäne onkin sekoittanut juomasta lemmejuoman myrkyä asemesta. Laivan saapuessa rantaan rakkaus saa heidät valtaansa.

Tristan ja Isolde sopivat yöllisestä tapaamisesta. He tapaavat, mutta kuningas Marke keskeyttää heidän lemmekehänsä. Tristan haavoittuu Marken hovimiehen Melotin miekasta ja vaipuu vanhan seuralaisensa Kurnewalin käsivarsille.

Kuoleva Tristan viedään linnaansa ja hän elää houreissaan. Laiva tuo Isolden hänen luoksensa. Samalla saapuu toinenkin laiva, jossa ovat Marke ja Brangäne. Marke haluaa nyt vapaaehtoisesti järkytyneenä luopua Isoldesta. Kurnewal luulee kuitenkin Marken seurueineen saapuneen kostamaan. Seuraa yhteenotto, jossa Melot ja Kurnewal saavat surmansa. Tristan kuolee haavoihinsa. Lemmenkuolo yhdistää Tristanin ja Isolden.

DIE MEISTERSINGER VON NÜRNBERG

Kolminäytöksinen ooppera
Kantaesitys 21.6.1868 Hofoper, München
Kesto: n. 4 1/2 h

Orkesteri: 2 huilua, 2 oboeta, 2 fagottia, neljä käyrätorvea, 3 pasuunaa, tuuba, isorumpu, pikkurumpu, kellopele, harppu, luuttu, neljä signaalitorvea

Roolit:

Hans Sachs, suutari	bassobaritoni
Veit Pogner, kultaseppä	basso
Kunz Vogelgesang, turkkuri	tenori
Konrad Nachtigall, tinaseppä	basso
Sixtus Beckmesser,	kaupungin kirjuri
	baritoni
Fritz Kothner, leipuri	basso
Balthasar Zorn, tynnyrintekijä	tenori
Ulrich Eisslinger,	sekatavarakauppias
	tenori
Augustin Moser, räätäli	tenori
Hermann Ortel,	saippuantekijä
	basso
Hans Schwarz, kutoja	basso
Hans Foltz, kupariseppä	basso
Walther von Stolzing,	frankkilainen ritari
	tenori
David,	Hans Sachsin oppipoika
	tenori
Eva, Pognerin tytär	sopraano
Magdalene, Evan imettäjä	mezzosopraano
Yövahti	basso

Libretto: Richard Wagner

Tapahtumat sijoittuvat 1500-luvun Nürnbergiin. Seurakunnan laulaessa virttä pyhän Katariinan kirkossa ritari Walther von Stolzing ja nuori Eva Pogner katselevat toisiaan. Virren päätyttyä ja seurakunnan poistuessa kirkosta Walther kysyy Evalta, onko hän jo naimisissa. Evan imettäjä Magdalene kertoo, että Eva on kyllä kihloissa, vaikka kukaan ei olekaan nähnyt sulhasta. Eva on nimitäin seuraavan päivän, siis juhannuksen,

laulukilpailun palkintona. Walther päättää ottaa osaa kilpailuun, mutta ainoastaan mestarilaulajat saavat ottaa osaa siihen. David, Hans Sachsin oppipoika ja Magdalenen lemmitty, opettaa Waltherille laulun tekoa, jotta tämä voisi liittyä mestareiden kiltaan. Mestarit nimittäin aikovat kokoontua kirkkoon pitääkseen pääsykokeita oppipojilleen ja kisälleilleen. Mestarit saapuvat, ja Walther esittää pyyntönsä Pognerille. Pogner kertoo mestareille aikovansa antaa Evan palkinnoksi laulukilpailussa ja huomauttaa, että Evakin istuu tuomarien keskuudessa. Tämä aiheuttaa vastustusta mestarien joukossa, erityisesti kaupungin kirjuri Beckmesser, joka itsekin aikoo osallistua kilpailuun, vastustaa ehdotusta jyrkästi. Suutari Hans Sachs ehdottaa, että kansankin annettaisiin vaikuttaa tulokseen, minkä muut mestarit tyrmäävät heti. He kuitenkin suostuvat lopulta Pognerin ehdotukseen. Pogner esittelee mestareille Waltherin, jolta Kothner kysyy, kuka oli hänen mestarinsa. Walther kertoo opiskelleensa Walther von der Vogelweiden kirjan avulla. Mestarit suhtautuvat tähän ylimielisesti, mutta Sachs huomauttaa, jos Walther pystyy luomaan kunnollisen laulun, sillä ei ole mitään väliä, kuka häntä olisi opettanut. Beckmesser, joka on merkkaja eli tuomari, menee koppiinsa, ja Kothner lukee Waltherille mestarien säännöt. Walther aloittaa laulunsa, jonka Beckmesser keskeyttää toisen säkeistön jälkeen, sillä hänen liitutaulunsa on jo täynnä merkintöjä virheistä. Hän yllyttää muutkin mestarilaulajat torumaan Waltherin laulua, ainoastaan Sachs puolustaa Waltheria. Hän muistuttaa, että Beckmesserkin aikoo osallistua kilpailuun, ja mikä olisikaan parempi tapa vähentää kilpailua kuin nolata kilpakosija mestareiden edessä. Beckmesser hermostuu Sachsilta, joka pyytää Waltheria jatkamaan lauluansa. Saatuaan laulunsa loppuun Walther poistuu, kuten mestarinkin hieman myöhemmin. Ainoastaan Sachs jää ihmettelemään tapahtunutta.

Ilalla Magdalene kysyy Davidilta, onko ritari hyväksytty mestariksi. David kertoo, että Walther epäonnistui, ja Magdalene ei anna hänelle tuomiaan maistiaisia. Muut oppipojat kiusaavat Davidia. Sachs saapuu kuitenkin ajoissa paikalle estääkseen tappelun. Sachs istuu ulkona ja miettii päivän tapahtumia ja ritarin laulua. Eva saapuu juttelemaan Sachsinkin kanssa; hänen tarkoituksenaan on saada Waltherista tietoa. Hän myös vihjaa Sachsilta, että tämä voisi myös kilpailla Evasta. Sachs väittää olevansa liian vanha Evalle. Mutta kun Eva saa tietää, miten Waltherin on käynyt, hän hermostuu suutarille ja lähtee kotiaan kohti. Magdalene tulee häntä vastaan ja kertoo, että Beckmesser on tulossa laulamaan Evalle serenadin. Eva pyytää Magdalenea menemään ikkunaan Evan puolesta. Walther saapuu, ja hän ja Eva suunnittelevat paikkaa. Eva ja Magdalene vaihtavat vaattei-

her kieltäytyy. Hän uskoo olevansa onnellinen olemattakin mestari. Sachs pelastaa tilanteen taas. Hän muistuttaa kansaa kunnioittamaan mestareitaan, jotka vaalivat saksalaista taidetta. Ooppera loppuu siihen, että kansaa ylistää Hans Sachsia.

DER RING DES NIBELUNGEN

Festivaalinäytelmä kolmelle päivälle ja edeltävälle illalle

Libretto: Richard Wagner

DAS RHEINGOLD
Yksinäytöksinen musiikkidraama, Nibelungin sormuksen prologi
Kantaesitys 22.9.1869 Hofoper, München

Kesto: n. 2 1/2 h

Orkesteri:

4 huilua, 3 oboeta, alto-oboe, 3 klarinetiä, bassoklarinetti, 3 fagottia, 3 trumpettiä, 1 bassotrumpetti, 3 pasuunaa, kontrabassopasuuna, 2 tenorituubaa, 1 kontrabassotuuba, 8 käyrätorvea, 8 harppua, 16 ensiviulua, 16 toista viulua, 12 alttoviulua, 12 selloa, 8 kontrabassoa, 4 patarummut, 2 isorumpua, 2 lautaset, 1 pikkurumpu, 1 gongi, kellopeleli, ukkoskone, 15 vasaraa-alasinta.

Roolit:

Wotan	bassobaritoni
Donner	baritoni
Froh	tenori
Loge	tenori
Alberich	bassobaritoni
Mime	tenori
Fasolt	basso
Fafner	basso
Fricka	mezzosopraano
Freia	sopraano
Erda	alto
Woglinde	sopraano
Wellgunde	mezzosopraano
Flosshilde	alto

Rein-virran pohjalla reinintyttäret, Woglinde, Wellgunde ja Flosshilde, uiskenleivät leikkisästi. Paikalle tulee nibelung-kääpiö Alberich, joka ihastuu reinintyttäriin. Huomatessaan miten ruma Alberich on reinintyttäret alkavat kiusata häntä. Alberich yrittää saada yhtä heistä kiinni, mutta he pystyvät vaivatta välttämään hänet. Auringon säteet tunkeutuvat veden läpi ja osuvat pohjassa olevaan esineeseen, joka saa veden loistamaan. Alberich ihmettelee asiaa, ja reinintyttäret kertovat hänelle reininkullasta. Jos siitä valmistaisi sormuksen, voitaisi itselleen maailman. Vaaraa ei kuitenkaan ole, sillä vain se, joka kiroaa rakkauden, voi takoa kullasta sormuksen. Alberich katkeroituneena kohtaloonsa päättää kirota rakkauden ja varastaa reininkullan.

Seuraavana aamuna, juhannusaamuna, Sachs on mielteliällä tuulella. David astuu Sachsinkin työpajaan ja muistaa, että tänään on Sachsinkin nimipäivä. Sachs ei kuitenkaan jaksa rangaista Davidia. Davidin lähtiessä Sachs palaa mietteisiinsä ja ihmettelee maailman menoa. Walther on herännyt ja astuu huoneeseen. Hän kertoo nähneensä ihanaa unta, jonka pohjalta Sachs auttaa häntä säveltämään laulun. He lähtevät valmistautumaan kilpailuun varten. Beckmesser, joka kärsii edellisyön iskuista, saapuu. Hän huomaa Waltherin laulun, jonka Sachs on kirjoittanut muistiin. Sachsinkin tullessa huoneeseen Beckmesser syyttää häntä kieroilusta ja aikomuksesta osallistua sittenkin kilpailuun. Sachs vakuuttaa, että näin ei ole ja todistukseksi siitä lahjoittaa Beckmesserille laulun. Beckmesser on niin innoissaan laulusta, että on unohtaa sen lähtiessään. Eva saapuu ja valittaa uusia kenkiään - todellisuudessa hän haluaa kuitenkin nähdä Waltherin. Nähdessään Evan Walther laulaa laulunsa viimeisen säkeistön. Eva kiittää Sachsia ja sanoo että, jos hänellä olisi valinnan varaa, Sachs olisi se, jonka hän nauttii. Sachs kertoo tuntevansa tarinan Tristanista ja Isoldesta, eikä tahdo kuningas Marken kohtaloa. Hän kutsuu Davidin ja Magdalenen sisälle, ja uusi laulu ristitään. Sitten he kaikki lähtevät niitylle, jolla laulukilpailu pidetään. Niityllä, joka sijaitsee Pegnitz-joen rannalla, eri käsityöläiskillat esiintyvät. Oppipojat tanssivat tyttöjen kanssa. Kun mestarilaulajien kulkue saapuu, kansa tervehtii Sachsia laululla. Liikuttuneena Sachs selittää laulukilpailun palkinnosta. Ensimmäinen kilpailija on Beckmesser, joka ei ole pystynyt omaksumaansa laulua. Hänen esityksensä on fiasko, ja hän syyttää Sachsia, laulun säveltäjää. Sachs puolustautuu ja vakuuttaa, että hän ei pystyisi koskaan säveltämään mitään näin kaunista. Todistajakseen hän kutsuu Waltherin, joka esittää laulunsa. Sekä mestarilaulajat että kansa ovat niin liikuttuneita, että he nimeävät Waltherin voittajaksi. Kun Pogner on ojentamassa Waltherille mestarilaulajien killan jäsenyyttä Walt-

sisarusten rakkaudesta, mutta tietää myös, että he ovat Wotanin lapsia. Fricka kieltää Wotania auttamasta Siegmundia, ja Wotan joutuu myöntymään. Fricka poistuu voitokkaana, ja Wotan kertoo Brünnhildelle, mitä on tapahtunut. Hän käy läpi Reininkullan tapahtumat ja kertoo, kuinka hän kävi Erdan luona maan uumenissa saadakseen tietää lisää. Erda synnytti Wotanicille valkyyriat, hurjat soturineidot, jotka poimivat taisteluissa kaatuneet sankarit ja tuovat ne Valhallaan. Wotan pelkää Alberichin saavan sormuksen takaisen ja sen mahdollia tuhoavansa jumalat. Wotan ei kuitenkaan voi ottaa sormusta Fafnerilta, koska rikkoessaan sopimuksensa hän menettäisi jumaluutensa. Siispä hän on yrittänyt saada aikaan jumalien laista vapaan sankarin, joka voisi varastaa sormuksen Fafnerilta. Tuloksena oli Siegmund. Brünnhilde kysyy, mitä hänen tulee tehdä, ja Wotan käskää hänen estää Siegmundin voitto. Brünnhilde jää surullisesti odottamaan velipuolensa saapumista. Siegmund ja Sieglinde saapuvat. Sieglinde ei jaksa enää juosta, ja hän asettuu nukkumaan. Brünnhilde ilmestyy Siegmundille ja kertoo, että Siegmundin on pian kuoltava ja seurattava Brünnhildeä Valhallaan. Saadessaan tietää, että Sieglinde ei tule Valhallaan, Siegmund kieltäytyy seuraamasta Brünnhildeä ja uhkaa tappaa nukkuvan Sieglinden. Liikuttunut Brünnhilde lupaa taistella Siegmundin puolella. Hunding saapuu, ja taistelu alkaa. Brünnhilde suojelee Siegmundia, mutta itse Wotan saapuu paikalle ja iskee keihäälään Siegmundin miekan rikki. Hunding lyö tappavan osuman Siegmundiin. Brünnhilde kerää miekan palat ja ottaa Sieglinden hevonsensa selkään paeten paikalta. Surun murtama Wotan käskää Hundingin polvistua Frickan eteen, ja tämä kaatuu kuolleena maahan. Wotanin raivo nousee pintaan, ja hän lähtee Brünnhilden perään.

Valkyyriat ovat kokoontuneet erään vuoren huipulle kantaen mukanaan kuolleita sankareita. Ainoastaan Brünnhilde puuttuu. He hämmästyvät suuresti huomattessaan, että Brünnhildellä ei olekaan sankaria mukanaan, vaan nainen. Brünnhilde pyytää sisariltaan apua, mutta he eivät uskalla vastustaa Wotania. Sieglinde sanoo kuitenkin tahtovansa kuolla. Kun Brünnhilde kertoo Sieglinden olevan raskaana, tämän asenne muuttuu täysin, ja hän rukoilee valkyyrioilta apua. Brünnhilde käskää Sieglinden lähtemään koon - hän jää itse pidättelemään Wotania. Hän myös antaa Sieglinden tulevalle pojalle nimen: Siegfried. Wotan saapuu juuri Sieglinden lähdettyä. Hän antaa Brünnhildelle ankaran tuomion: tämä menettää jumaluutensa. Wotan nukuttaa Brünnhilden, josta tulee herättäjänsä vaimo. Muut valkyyriat pakenevat Wotanin uhkauksilta. Brünnhilde rukoilee isäänsä, ettei tämä jättäisi häntä kelle tahansa pelkurille; vain suurin sankari voisi voit-

taa Brünnhilden. Aluksi Wotan kieltäytyy mutta lopulta suostuu luomaan tulikehän tyttärensä ympärille. Brünnhilde vaipuu syvään uneen, ja Wotan kutsuu Logen luomaan tulikehän, jonka läpi pelkurit eivät pääse.

SIEGFRIED

Kolminäytöksinen musiikkidraama, Nibelungin sormuksen toinen osa Kantaesitys 16.8.1876. Festspielhaus, Bayreuth

Kesto: n. 4 h

Orkesteri:

Sama kuin edellä.

Roolit:

Siegfried	tenori
Mime	tenori
Vaeltaja (Wotan)	bassobaritoni
Alberich	bassobaritoni
Fafner, lohikäärme	basso
Erda	altto
Brünnhilde	sopraano
Metsälintu	sopraano

Metsän keskelle työpajansa tehnyt Mime on kasvattanut Siegfriedin, Siegmundin ja Sieglinden pojan. Mime toivoo Siegfriedin tappavan Fafnerin, joka on Tarnhelmin avulla muuttunut lohikäärmeeksi. Näin Mime saisi käsiinsä sormuksen. Mime on juuri valmistanut Siegfriedille miekan, kun sankari itse tulee metsästä seuranaan karhu. Hän hajottaa Mimen tekemän miekan ja ihmettelee, mikä saa hänet aina palaamaan vastenmielisen sepän luo. Mime vastaa, että kyseessä on lapsen rakkaus vanhempansa kohtaan. Siegfried ei kuitenkaan usko Mimen olevan hänen vanhempansa, ja pakottaa kääpiön kertomaan totuuden. Mime kertoo Sieglindestä, joka kuoli synnyttäessään Siegfriediä. Mime itse kasvatti pojan. Todisteeksi Mime näyttää Siegmundin miekan paloja. Siegfried innostuu ja vaatii Mimeä takomaan miekka ehjäksi. Hän lähtee ulos luolasta, ja jättää Mimen valittamaan yksin kohtaloaan, sillä Mime ei pysty korjaamaan miekkaa. Vaeltaja, todellisuudessa Wotan, astuu sisään. Hän pyytää lepopaikkaa ja tarjoaa päänsä pantiksi, jos ei pysty vastaamaan Mimen asettamaan kolmeen kysymykseen. Mime kysyy joutavia, ja Vaeltaja saa vaivatta vastattua kaikkiin. Nyt on Vaeltajan vuoro, ja Mime pystyy vastaamaan kahteen ensimmäiseen kysymykseen. Mutta kolmanneksi Vaeltaja kysyy, kuka takoo Nothungin, Siegmundin miekan, palat yhteen. Mime ei osaa vastata, ja Vaeltaja kertoo, että vain se, joka ei tunne pelkoa, voi takoa Nothungin uudestaan. Vaeltaja lähtee jättäen Mimen pään pantiksi sille, joka ei tunne pelkoa. Siegfried saapuu, ja Mime oivaltaa, että Siegfried on se, josta Vaeltaja on puhunut. Mime tarjoutuu opettamaan Siegfriedille pelon

viemällä hänet Fafnerin luo. Hän myös yllyttää Siegfriedin takomaan itse Nothungin. Siegfried alkaa töihin, ja Mime alkaa tehdä suunnitelmaa hänen päänsä menoksi.

Alberich vahtii Fafnerin luolaa toivoen, että hän voisi jotenkin saada sormuksen taas itselleen. Vaeltaja saapuu, ja Alberich tunnistaa hänet heti Wotaniciksi. Wotan kertoo tulleen vain seuraamaan tapahtumia, ja varoittaa Alberichia Mimestä ja Siegfriedistä, jotka ovat matkalla paikalle. Alberich herättää nukkuvan Fafnerin varoittaakseen tätä, mutta Fafner ei ota vaaraa tosissaan. Vaeltaja poistuu ja Alberich piiloutuu. Mime ja Siegfried saapuvat. Mime kuvailee Siegfriedille Fafneria ja pelkoa, mutta Siegfried vain käskää Mimen mennä. Siegfried istuu puun alle ja ajattelee, miltä hänen todelliset vanhempansa näyttäivät. Metsälinnun laulu keskeyttää hänen mietiskelynsä ja Siegfried yrittää menestyksettä matkia linnun laulua pillillä. Fafner herää Siegfriedin torvensoittoon, ja seuraa taistelua. Siegfried surmaa lohikäärmeen. Siegfriedin kädelle joutuu hieman lohikäärmeen verta, joka polttaa. Hän vie kätensä suuhunsa ja huomaa samassa ymmärtävänsä linnun laulua. Lintu neuvoo Siegfriediä ottamaan aarteiden joukosta ainoastaan Tarnhelmin ja sormuksen. Siegfriedin mennessä luolaan Mime ja Alberich tulevat paikalle ja alkavat kinata. Alberich poistuu Siegfriedin tullessa luolasta. Metsälintu varoittaa Siegfriediä laulullaan Mimen aikeista. Mime tarjoaakin Siegfriedille injuomaa tarkoituksenaan murhata Siegfried, mutta Siegfried tappaakin hänet. Lintu laulaa vielä kerran kertoen Siegfriedille nukkuvasta Brünnhildestä, ja hän lähtee linnun johdattamana Brünnhilden kalliota kohti.

Vaeltaja herättää Erdan unestaan ja kysyee tältä tulevaisuuteen liittyviä seikoja, mutta Erda ei pysty antamaan Wotanicille mitään tärkeää tietoa. Erda painuu jälleen maan alle jatkamaan ikuista unta. Vaeltaja jää odottamaan Siegfriediä. Hän saapuukin lintunsa johdattamana. Kun Vaeltaja yrittää estää Siegfriedin etenemistä, Siegfried iskee Wotanin keihään kahtia miekallaan ja läpäisee tulikehän. Hän löytää nukkuvan Brünnhilden, mutta huomattessaan tämän olevan nainen hän alkaa pelätä. Siegfried kuitenkin herättää Brünnhilden suudelmalla. Brünnhilde herää ja on aluksi onnesta suunniltaan saadessaan tietää, että Siegfried on herättänyt hänet. Hänen asenteensa kuitenkin muuttuu ja hän alkaa hävetä jumaluutensa ja siveytensä menetystä. Hän pyytää Siegfriediä jättämään hänet, mutta Siegfried kieltäytyy ja pyytää Brünnhilden rakkautta. Vähitellen Brünnhilde antautuu, ja Siegfried kertoo unohtaneensa Brünnhilden opettaman pelon. Ooppera loppuu ekstaattiseen lemmenduettoon.

GÖTTERDÄMMERUNG

Musiikkidraama prologissa ja kolmesa näytöksessä, Nibelungin sormuksen kolmas osa

Kantaesitys 17.8.1876 Festspielhaus, Bayreuth

Kesto: n. 4 1/2 h

Orkesteri:

Katso Siegfried, lisäksi kaksi häränsarvitorvea

Roolit:

Siegfried	tenori
Gunther	baritoni
Alberich	bassobaritoni
Hagen	basso
Brünnhilde	sopraano
Gutrune	sopraano
Waltraute	mezzosopraano
Kolme nornaa	alto, mezzosopraano ja sopraano
Woglinde	sopraano
Wellgunde	mezzosopraano
Flosshilde	alto

Libretto: Richard Wagner

Teos alkaa prologilla, jossa kolme enustajaa, nornaa kertovat toisilleen tulevaisuudesta sekä sormukseen aiemmin liittyvistä tapahtumista. Kun he yrittävät kertoa tulevaisuudesta tarkemmin heidän kehäämäänsä kohtalon lanka katkeaa. Prologin toinen kohtaus on vuorella, jossa Siegfried hyvästelee Brünnhildeä ja antaa seikkailuihin lähtiessään hänelle vakuudeksi sormuksen.

Tapahtumat siirtyvät Gibichungin hoviin, jota hallitsevat Gunther ja hänen sisarensa Gutrune. Heidän velipuolensa, Alberichin poika Hagen havittelee isänsä käskystä sormusta itselleen. Hän ehdottaa, että Gutrune ottaisi Siegfriedin mieheksensä ja Gunther Brünnhilden vaimokseen. Hän valmistaa juoman, joka vie Siegfriediltä muistin. Siegfried rakastuu Gutruneen ja suostuu hakemaan Brünnhilden Guntherille. Hän lähtee matkaan

Tarnhelmin avulla Guntheriksi naamioituneena.

Siegfried kaappaa Brünnhilden ja lähettää hänet Gibichungiin. Itse hän kiihertää sinne etukäteen. Brünnhilde tuodaan hänen luokseen. Siegfried kohtelee häntä kylmästi. Brünnhilde, joka vastoin tahtoaan on joutumassa Guntherin vaimoksi, vannoo kostoja ja suunnittelee Hagenin kanssa salajuonen. Tämä suunnittelee metsästysretken, jossa Siegfried voitaisiin surmata.

Hagen surmaa Siegfriedin takaapäin keihäällä. Sitä ennen hän on antanut Siegfriedille juoman, joka alkaa palauttaa hänen muistiaan. Kuollessaan Siegfried ylistää Brünnhildeä pyhänä morsiamena. Siegfriedin ruumis viedään surusaatossa linnaan. Hagen yrittää ottaa sormuksen, mutta kuolleen Siegfriedin käsi kohottaa miekan hänen kauhukseen. Brünnhilde käskee sytyttää hautajaisrovion, nousee ratsaille ja heittää sormuksen Reinintytärille, joilta se anastettiin ja syöksyy itse liekkeihin. Viimeisenä palvelukseensa Wotanille Loge on sytyttänyt myös Valhallan palamaan, Gibichung tuhoutuu, Rein tulvii.

PARSIFAL

Kolminäytöksinen musiikkidraama
Kantaesitys 26.7.1882 Festspielhaus, Bayreuth

Kesto: n. 4 h

Orkesteri:

4 huilua, 3 oboeta, englannintorvi, 3 klarinetiä, bassoklarineti, 3 fagottia, kontrafagotti, 4 käyrätorvea, 6 trumpettiä, 6 pasuunaa, tuuba, 4 patarumpua, isorumpu, 2 harppua, kellot, ukkoskone, jouset

Roolit:

Amfortas	baritoni
Titirel	basso
Gurnemanz	basso
Parsifal	tenori
Klingsor	basso

Kundry sopraano
Kaksi Graalin ritaria tenori ja basso
Neljä aseenkantajaa sopraanoja ja tenoreita
Klingsorin kuusi kukkaistyyttöä sopraanoja ja altoja

Libretto: Richard Wagner

Ulkonaisia tapahtumia on näyttämöllä vähän. Suurin osa tapahtumista esitetään muisteluina eri henkilöiden kertomina. Parsifal tappaa Monsalvatin metsikössä joutsenen. Vanha Gurnemanz nuhtelee häntä. Parsifal näkee Amfortasin kärsivän haavasta, mutta ei välitä siitä. Gurnemanz vie Parsifalin tyllysti pois.

Parsifal saapuu Klingsorin metsään. Siellä hän voittaa velhon sotilaat taistelussa, jota kuvaa toisen näytöksen alkuosasto. Kukkaistyytöt yrittävät vietiä häntä turhaan ja valittavat Parsifalin surmaamien rakastettujensa kuolemaa. Paikalle tulee Kundry, joka koettaa myös Klingsorin käskystä vietiä Parsifalin ansaan. Hän muistuttaa orpoa Parsifalia äidistä. Kundry epäonnistuu tehtävässään. Silloin Klingsor heittää Parsifalia kohti pyhän keihään. Parsifal ottaa keihään ilmasta kiinni. Klingsorin taikalina tuhoutuu. Parsifal kehottaa Kundrya, joka on yrittänyt helpottaa Amfortaksen tuskia hankkimalla kaukaa lievittäviä balsamia, palaamaan Monsalvatin linnaan. Kundry, joka on tuomittu elämään ikuisesti, koska hän nauroi ristiä kantavaa Kristusta, lähtee pois.

Kuluu useita vuosia. Graalin ritaristo on rappiolla ja voimaton, koska kärsivä Amfortas ei pysty ritareita johtamaan. Parsifal saapuu ja riisuu pois ritarivaruksensa. Parsifal kastaa katuvaan Kundryn. Parsifal parantaa Amfortaksen haavan koskettamalla sitä Klingsorilta ottamallaan pyhällä keihäällä. Keihäs on sama, millä roomalainen sotilas oli työntänyt Jeesuksen kylkeen. Amfortas saa rauhan ja voi kuolla. Anteeksiannon saanut Kundry kuolee myös. Parsifalin pään yläpuolelle ilmestyy valkoinen kyyhkynen.

* * * * *

Jääkö Wagnerin oopperoiden teksti hämäräksi? Hanki käännös!

Valkyrian, Siegfriedin sekä Tristan ja Isolden suorasanaisten käännös on tilattavissa 50 mk:n hintaan postikuluineen osoitteesta:

Markku Lulli-Seppälä

MILS MUSIIKKI OY

Vaskisenäntie 49

21500 Piikkiö

tai puhelimitse tai faxilla numerosta 02-4798 896.